

ՄԵՂՈՒԻ

7²

ՏԱՐԻ

թ. 199

ՀԱՆԴԻՍ

Շ. Ա. Բ. Ա. Թ. Ա. Կ. Ա. Ն.

14

ՄԱՅԻՍ

1863

Ինչ որ խնայարարական և հոգեւորական կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՍԱՐԱԶԱՄ Դ ՄԱՐԻԱՅԵԱՆ: Մէծ Նոր—
իսանի վերի գուռը: Թիւ 2: ՄԵՂՈՒԻ գրասենեակը: — Անվճար նամակ կամ ծրար կը մերժուի:

Օրագիրը ամէն շաբթու երեքշաբթի օրերը կը հրատարակվի:

Վին տարեկան 120 դրուուշ արծաթ. — Վեցամսեայ 70. — Եռամսեայ 40. — Մէկ Թիւր 4 դրուուշ. դուրս խրված
Օրագրոց ձամբու ծախքը ընդունողին վրայ է: — Ճանաչման տողը 1 դրուուշ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆԻ ԿԸՆԴՈՒՆՎԻՆ

Գ. ՊՕԼԻՍ Օրագրոցի գրասենեակը: Մեծ — Նոր — խանի վերի գուռը Թիւ 2:

ՋՄԻՌՆԻՍ Տեղացի Վեհափրան եղբարց վաճառատունը և ծԱՅԻԿ Հանդէսին գրասենեակը: — ՏԵՐԴԻՋՈՆ խաչատուր աղա
Էրեստանի գրասենեակը: ԹԵՔԻՐՏԱՅ Զարութիւն աղա Պ. Ճամճեան: ՆԻԿՈՍԻԴԻՍ Պ. Հաճի Զաւոր Նաղարէթեան

ՀԱՅ ԱԶԳՆ ՈՒ ՎԱՆՔԵՐԸ

Հատ անգամ ըսուած է Թէ, Հայ վանքերը Հայ ազգին իրաւունքներն են, և միայն անոր իրաւասութեանը կը վերաբերին. բայց գրեթէ միշտ դործադրականապէս անոր հակառակը տեսնուած է: Մինչև ցարդ վանքերն ինչ ըրած են Վրդին, անոնց ու Վրդին մէջ ինչ տեսակ առնչութիւն, կամ յարաբերութիւն կայ այժմ: Եթէ աչքերնիս վեր առնելով, վանքեր ունեցող գաւառներու Հայ բնակչոց ներկայ վիճակը նկատելու ըլլանք խորին ուշադրութեամբ, ուրիշ բան պիտի չտեսնենք, այլ միայն մեծաւ մասամբ աղքատութիւն, ազնուութիւն և թշուառութիւն: Եւ աղքատ և խեղճ ժողովրդոց ու հարուստ վանքերուն մէջտեղի յարաբերութիւնը գէթ հարուստի ու աղքատի յարաբերութիւն մը անգամ չէ: Խեղճ ժողովուրդը կուտայ, բայց փոխարէնը գէթ մի քանի քան թաւաճողութեամբ վանքերուն հարստութիւնը վայելողներէն: Վանքերն ընդանց գլուխները հաստատուած են անցնողներէն ուղածներին առնելու. բայց ոչ ձամբուն վրայ կիսամեռ ինկածը դարմանելու:

Արեւայ Թէ բազմաժամանակեայ փոխութիւնները, և խաւար դարերու հոսանքը վանքերուն ու ժողովրդեան մէջտեղը բաժանման թանձր պատ մը կանգնելով, այն հիւսիսեայ Հայկական յարաբերութիւնը կտրեր են, և կամ արեւելեան ու արեւմտեան վանա

կանաց. . . ոգին կը թագաւորէ այսօր Հայ վանքերուն մէջ. . . :

Հեռաւոր երկիրներէ օտար ազգիք անթիւ ստակներ վատնելով Հայաստան մարդիկ կը զրկեն Հայերուն մտաւորական և բարոյական դաստիարակութիւն տալու պատրուակաւ. . . Նոյնիս 40 տարիէ հետէ կը ջանայ, և իւրաքանչիւր կաթողիկոսի օրով ուրոյն ուրոյն խնդրագիրքեր կը զրկէ յայտնելով որ Քէմպրիճի Համալսարանին մէջ Հայկայ թոռներուն կրթութիւն տալու համար¹ պատրաստած տեղ ունի: Խեղճ Հայ մանկուտիք մոտաւոր կրթութեան զուրկ մնալով, ծաւունքով ջուրի նեղութիւն քաշելով. իրենց հայրենի ծոցէն կը բաժնուին և Տանտալթի աղբիւրը կը չուեն. . . բայց Հայ վանականք այսպիսի խեղճ տեսարանները տեսնելով, անշարժ կը մնան դեռ և անտարբերութեամբ կը նային. . . իբրեւ Թէ իրենց համար դործ մը չկայ ընելու. խղճարի Նսիսցի Հայոց դըռըրոցը Պօլսոյ խանէրն ու իսկէնէն եղած են. . . : Ո՛հ, ինչ կըսենք. յիշուի վանքերն ալ առջի ատենները նուիրակ անուշով միաբաններ կը զրկէին հեռաւոր տեղեր բռնի ժողովրդեան կաթը քամելու. ինչպէս որ հիմա ալ ամէն վանքէ միաբաններ կը զրկուին իրենց բարբառի ժողովուրդէն սրտի, ևն անուշով տուրքեր ժողովելու. բայց անոնց դաստիարակու

¹ Ս. Մատթէոս կաթողիկոսի օրով Նոյնիսցի զրկուած խնդրագրի օրինակը ուրիշ առթիւ հրատարակելու միտք ունիմք:

Թեանք համար երբեք հոգ չեն ընկեր, ինչպէս որ իրենց համար ալ. . . :

Տարօն դաւառին բնակաց աղքատութիւնն ու ագիտութիւնը մեղի օրինակ են. հոն այնչափ հարուստ վանքեր կան, բայց ժողովուրդը ընդհակառակն խեղճ, աղքատ ու թշուառ է : Սուշի Ս. Կարապետի վանքը, որ ամենէն երևելին ու հարուստն է. մինչև հիմա ժողովուրդեան ինչ օգուտ ունեցաւ. յիշուի տեղւոյն վանահայրը կամ առաջնորդը գիրացաւ, ստուարացաւ լայնացաւ և . . . մէջի միաբանք և մէկ երկու աշխարհականք պարարեցան, բեռնաւորեցան . . . բայց բարոյքի ժողովուրդը, ուղղը կրնայ անոնց վիճակը թօթխանէ, Բիբլիոթեկան երթալ, անձամբ տեսնել . . . :

Ստեբա առ վանքին վարդապետ միաբաններէն մէկը վախճաներ է. կրօնի թէ 500 քսակէն տեղի ստակը ելեր է : Սեռածին պէս սենեակը կնքեր են ապակոճ-թեան կամար. բայց 300 քսակը դրօքն փակելովք երգիքէն համբարձեր է հրաշիւք . . . : Երբ Հայր Խըրիմեանը դառով բազմութեամբ նոյն սենեակը բացեր են, բան մը չգտնելով սկսեր են ստատիլ քննութիւն ընել. սակայն վերջապէս գտեր են որ Օւքարիա շուշտակ եպիսկոպոսին հրաշիւքը համբարձեր է . . . :

Եւ ան Օւքարիան է, որ իր ընտանեօքն ու հարսերովը վանքն իրեն սեփհականած շատ տարիէն հետեւ անխնայաբար խեղճ ժողովուրդը կը կեղեքեր, որուն վրայով 23 տարիէն հետեւ շարունակ բողոք բողոքի վրայ եկած է Սուշի ժողովուրդեան կողմէն. բայց ան բողոքները Աղգային Պատրիարքարանը լսեց ան ատենը. արդար անօրէնութիւն մը բրնձ. կը կարծենք թէ ոչ :

Տ. Կոստանդանուր Պատրիարքի օրով, եթէ սխալ չեմք, 1842 ին աս Օւքարիա եպիսկոպոսին համար գանգառներ եկած ըլլալով՝ Պօլս բերել արուեցաւ. ասոր գլխաւոր դատաւաղ կայնեցաւ Սուլթան Մեհմեմէտի կողմը օտապաշի Սուլթէյի Կոստանդանուր անուն անձ մը, . . . 100000 զուրուշի աղերսապիր մը ներկայացունելով : Չերկարենք այն աստիճան ճղճղէցին յիշեալ շուշտակ վարդապետը, որ իր անձը աղանդաւ համար իր ունեցածը հոս թողուց և փութաց գնաց նորէն իր վարդապետական արհեստը ի գործ դնելու : Ընշուշտ հոն հասնելէն վերջը շուտով իր տուածին հարկաբարտակը քաշեց . . . քանզի քիչ ատենէն նորէն գանգառներն ու բողոքները սկսան Սուշի դաւառէն Պօլս թափիլ :

1850 ին վախճանեալ Յակոբոս Սրբազանին օրով իր բնակարանի . . . նորէն հոս բերել արուեցաւ, և մէկ երկու շաբաթ ալ Ս. Փրիկի վանուց մէջ բանտարկեալ մնաց : Եւ ատենի աղաները չգանգաղեցան մաս մաս ձեռքէն քաշելու այս ինչ և այն ինչ անուշով. սակայն և այնպէս դեռ իր քովը գեղին սակիներով խնայեալ կամար (քէմէր) մը ունէր մէջը : Եւս միջոցին ներքին եւ օրեայ բանտարկութեան մը արժանացաւ. և շնորհիւ առժամանակեայ վերատեսուց վարդապետի մը այն ալ համբարձաւ . . . անկէ վերջը ամէն բան լնկաւ, ինքն ալ աղատեցաւ. վերջը նոյն վարդապետէն այն սակիներուն տեղը 5000 զուրուշի չոր և անոճ պարտամուրհակ մը արուեցաւ, զոր Օւքարիա շուշտակ վարդապետը առանց գլխաւորութե թէ ինչ գրուած է, առաւ ծայր դրաւ. որովհետեւ ձեռագիր չէր կրնար կարգալ . . . : Դատարի քսակով դարձաւ գնաց իր տունը, որպէս զի նորէն լեցունէ : Եւս ժամանակէն մինչև հիմա ալ բողոքները երբեք չափսեցան այն կողմէն : Բանի քանի անգամալ Պատրիարքարանի կողմէն քննիչներ ղրկուեցան. անոնք ալ գոյցին. (կարծեմ մեզք գործած չենք ըլլար, եթէ քանիք) անոր նմանեցան . . . : Կիբլ շարունակ :

Թ. Լ. Փ. Լ. Ռ. Ե. Կ. Ե. Ն. Հ. Բ. Ե. Յ.

Եւս գիրքը Իօթէն Սե- անուն բազմաձև չափ Վաղղիացի վարդապետին վեճմ և ճարտար գրչին արդիւնքն է, որուն ճարտար լեզուն և գեղեցիկահիւս նկարագրութիւնը և նիւթ թին երևելի և ընտրութիւնը խիստ կը գերազանցեն մինչև ցարդ աշխարհի մէջ երեցած մատենագրաց և վարդապետաց անուշաբաններն ու գրուածները :

Եւս տիեղերահաճախ և սրանցիւ Վործքին նպատակն է ճիշդութեամբ ինչ դադար փարի տեր, ինչ վնասակար և թունալից ու մարդակործան սկզբանց ծառայող անձինք ըլլալը, և աշխարհի մէջ մարդկային սեռին որչափ վնաս հասուցած ըլլալը, մարդկային յառաջագիմութեան ինչ աստիճան թշնամի ըլլալը և ինչ խորամանկ հնարքներով անմեղներ թշուառութեան թակարդը ձգելը յայտնել և մերկապարանոց ընել, որպէս զի իւրաքանչիւր որ դանի կարգալով այն գիշերադէմ ղրկուորներուն անտես կողմին ճարակ չլալ . . . : Վերջապէս՝ չերկարենք, այս սքան

չէրի գործը իւրաքանչիւր բրիտանիկ անհրաժեշտ պէտք է ունենալ, կարգալ և տարիլ մանաւանդ առ դարձու մէջ. քանզի ամէն տեղ և ամէն աղբի մէջ դիմակաւոր ճիգով թներ պահաս չեն:

Այս չքնաղ և աշխարհ դարմայնաղ գիրքը Գաղղիոյ մէջ երևան ելաւ, քիչ ատենի մէջ ամէն կողմ տարածուեցաւ, անոր արձագանքը մինչև Ամերիկա գնաց, և ամէն լեզուի թարգմանուելով միլիոնաւոր բնութեցողներ ունեցաւ, ու թէ բազմահանձար Հեղինակը, և թէ իր ճարտարահիւս գործը առնէն տեղ՝ ամէն մարդասէր և մարդկային սեռին յառաջագիմու թեանը փափագող անձանց քով մեծ բնութենելութիւն գտաւ: Չը կար մէկ ճիգով չեղող անձ մը, որ չտիրեր և հազուով չափ չաղաղականէր այս սրանչէրի գործը: Բայց ցաւալի է ըսել որ այս աղբօ գոռ գործը ամէն լեզուի թարգմանուեցաւ, կրկին և կրկին տարագրու թեամբ հաղարուոր օրինակներով իրոյս ընծայուեցաւ, և մինչև անգամ Ռուսերէն լեզուին թարգմանուած, տպուած է, դեռ մեր աղբը զուրկ մնացած է անոր հաճոյական և օգտակար բնութեցու մէն շնորհիւ Հայագէտ ճիգով թեանը: Ո՞րք մտրիա կրօնէք որ ոչ որ կրնայ կամ կուզէ այն սրանչէրի գործը քամահրել, կամ մեր լեզուին թարգմանելէն արգիլել առանց ինքը անձամբ ճիգով թ մը ըլլալու:

1853 թն մեծարգոյ Պ. Ս. Ռոսանեանը առ հիմնադի գրքին մէկ մասը Հայերէն լեզուի թարգմանեց, և մեծարգոյ Խ. Օսկանեանի ջանիւք Պօլոյ մէջ մինչև մէկ երրորդը. բայց աւանդ, որ (եթէ լաճնիս շիտակ է) Հայագէտ ճիգով թեանը թուհալից մանդաղը արմատէն խլեց:

Մեր լածին նայելով Փարիզի մէջ ալ Հայ աղագանքներն առ եղական գործը Հայերէն լեզուի թարգմանելու ձեռնամուխ եղան, բայց չենք գիտեր թէ ինչո՞ւ համար դադրեցաւ:

Ուրախ ենք որ Ռուսիոյ մէջ Սեծարգոյ Ս. Նալբանդեանի ձեռք թարգմանուեր է. բայց ախճոս որ Տաճկաստանի Հայերը դեռ զանի ալ տեսած չեն, և եթէ ունենան ալ անկէ, կարելի է այն տեղի լեզուն իրենց ճաշակին յարմար չգայ:

Տաճկաստանի աղքատ Հայ հասարակութիւնը կը փափագի, և կը խնդրէ, բայց իր

¹ Յարմար ժամանակին պիտի փութանք Արգոյ հասարակութեան տեղեկութիւն մը տալ թէ՛ ինչ միջոցով թշնամին արգիլեց այս գիրքին թարգմանութիւնն ու տպուելը:

կարողութենէն վեր է. Հարուսանքն ալ գրականութեան մասին քսակինն պինդ դոցեր են. և մանաւանդ թէ անոր խնկական յարգն ու արժէքը չեն գիտեր, այսպէս խեղճ Հայ ժողովուրդը անանկ չնաշխարհիկ գիրքէ մը զուրկ մնացած է:

Վերջնապէս այս օրերս Միւնստրի Արգոյ խմբագիր Պ. Կարապետ Փանոսեանի իր աշխոյժ եռանդովը և աղքատիական ջանիւքը այն ընտիր և աղբօգոռ գիրքը՝ Թափառական Հեղինակ մարուր և կարելի եղածին չափ պարզ ոճով Տաճկերէնի թարգմանած լրագրի ձեով ամէն շաբթու 16 երեսէ բաղկացեալ մէյմէկ տետրակ պիտի հանէ և հրատարակէ. որուն յայտարարութիւնն ու առաջին թիւը տեսնելու պատիւն ունեցած ենք:

Վերջ գիրքը 2 լիւր է. անոնք որ առ սրանչէրի գիրքին տպագրութեանը փափաքեցեալ օգնելու սիրտ ունին՝ 1 լիւրան կանխիկ վճարելու են, և մէկ լիւրան ալ երբ գիրքը կէս ըլլայ:

Երկու լիւր տալու անկարող եղող և միանգամայն զանի կարգալու փափաքող անձանց համար ամէն մէկ տետրը 160¹ փարայ տալով կրնան ստանալ:

Սակայն դարձեալ կրնանք որ առ Տաճկերէն թարգմանութիւնը ամէն կարգի անձանց պէտք ըլլալէ յագեցումը չըկրնար տարան համար. Հայ ժողովուրդին մէկ մասը անոր Հայերէն թարգմանութեանը կը կարօտի. բայց արգէ՞ք որ մը պիտի հասնի իր փափագին:

Արգէ՞ք իրաւունք չունինք ըսելու թէ՛ ամօթ այն հայերենախօս Հայոց որ դեռ այս պիտի աղնիւ և սրանչէրի գիրք մը իրենց հայրենի լեզուէն զրացած են. . . կը յուսանք որ առ տաճկերէն թարգմանութիւնը կարող անձանց նոր քաջալերութիւն մը պիտի տայ:

Ի վերջոյ Արգոյ հասարակութեան կը ծախուցանենք խնդրելով որ փութան իրենց մարդասիրական խրախուսանօրը ձեռնառն ըլլալ մեծարգոյ Պ. Ս. Փանոսեանի ձեռնարկած աղնիւ գործին՝ Թափառական Հրեայ անուն գիրքին կատարմանը:

Ստորագրութեան տեղերն են՝

Օմիւռնիա՝ Սանուկ աղա Խաչիկեան.

Լաիրնէ՝ Թորոս աղա Յովհաննէսեան.

Կրուսա՝ Կարապետ աղա Փափագեան.

Կեսարիա՝ Յակոբ աղա Փանոսեան.

Կոստանդնուպօլիս՝ Արագճի խան վերի յարկը թիւ 1:

¹ Մեծարգոյ Պ. Կարապետ Փանոսեանը Թափառական Հրէի իւնին մէջ իւրաքանչիւր տետրը փափառական 160 փարա գրելու, սխալմամբ 100 փարա գրած ըլլալը ինչո՞ւ կուտանք Արգոյ Հասարակութեան:

ԱՐԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Քսան տարիէն հետէ կամաց կամաց Հայ Ազգը համըղուեցաւ որ դպրոցները Ազգային յառաջագիմութեան օգտակար ու առաջին միջոցներն են, ուստի զանազան տեղեր դպրոցներ շինելու ջոհանդադրեցաւ: Այսօր աչքերնիս որ կողմը դարձունելու ըլլանք, կառուցեալ մեծաշէն դպրոցներ կը տեսնենք արտաքուստ մարուր և գոյնզգոյն ձեւերով դարդարուած, բայց անոնց մէջը . . . ասի մի հարցուններ:

Արովհետեւ դուն ըսիր թէ Ազգը դպրոցներով կը յառաջանայ, ահա մենք ալ աղւորիկ դպրոցներ ունինք. որոնց մէջը խառնի խառն լեցուած են տղայք, վարժապետներն ու դաստիարակներն ալ գաւաղան ի ձեռին ի պատրաստի են. անշուշտ քիչ օրէն յառաջագիմութեան քաղաքը կը հասնինք, եթէ յաջող հով մը փչէ նէ:

Հապա հակառակը փչէ նէ . . . :

Երէն մենք հակառակը կերթանք կոր, փսխենիս ինչ է:

Աղբար, ինչ կըսես. հիմայ դպրոցներու մօտայ է, Ազգը այնչափ սէր ձգած է դպրոցներու վրայ. որ դուրսերէն հարիւրաւորները եկած հմուտ հայկաբան և գաղղիաբան վարժապետներ կը փնտռեն ցորեկը լապտերով, գիշերը մութ տեղը, բայց չեն կրնար գտնել:

Ինչ. ստակ ըսէ դուն. գլխուս մտքէն շատ վարժապետ գտնեմ քեզի. հէյ Խալիւմ հէյ. բայց Ազգը գեռ աղէկ վարժապետներուն յարգը չճանչցաւ. աժան մօին կերպ կուրը անհամ կըլլայ, կըսեն. չէս գիտեր. մեր տղաները քսակը պզտիկ վարժապետներ կը փնտռեն, որպէս զի իրենցը չազտիկնայ:

Անք աղէկը ինչ պիտի ընենք. մեր տըղաքը փիլիսոփայ ըլլալու չեն ա. առածը և առածը գրեւ սորվեցաւ, բաւական է:

Չըսես. ասանկ երթայ նէ, քիչ ատենէն բնաւ վարժապետ պիտի չուենանք. հապա մեր տղաքը ինչ պիտի ընեն:

Անք քահանաները սղ ըլլան. իմ տղայութեան ատենս քահանայի տուն կարդալ կերթայի են. տառը տարի կարդալ գոցի, մինչև իրիկուն ալ խօսիմ կընէի, հիմայ սաղմոցը ջուրի պէս կը կարդամ. և իմ ընկերներէս ալ մէկ քանին առիւծի պէս քաջ կարդացող եպիսկոպոսներ եղած են. ուր է, հիմակուն վարժապետները ինչ կարդացող վարժապետ կըլլան հասցունել. հիմայ ելենք պատրիարքացու մը փնտռենք նէ, պզտիկ կ'ընինք:

Իսեկ է որ ասանկ երթայ նէ, պատրիարք ալ պիտի չկրնանք գտնել . . . :

Աղբար . . . Ի՞նչ ըրէ տունը. մեզի դպրոց ինչ պէտք է . . . անոնք ալ երան մեր հանգստութիւնը աւերեցին. մեր ամէն բանին կը խառնըլին, մենք այսչափ ալ դպրոցի հոգ կը տանինք նէ, ամօթի պէլայ է: Չես քերտու գայ նէ, ամէնը պիտի գոցենք. մեկտըն որ ալ մէկը ելեր Պալատի դպրոցը կը գտնէ, նոր վարժապետ մը կայ եղեր հոն, որ աղաքը նոր բարեկարգութեան մը մէջ մտցուցեր է եղեր. . . ասոր ո՞վ մօտիկ կ'ընէ . . . :

Հա աղէկ միտքս ձգեցիր, արդարեւ աս վարժապետը կը թուութեան մասին առ այժմ եղական է, այնպիսի սքանչելի ընթացքներ բռնենք է, որ իր աշակերտները առանց ձեծի և պատիժի կը կառավարէ: Աշակերտներէն գաղանի քուէարկութեամբ լռապահ ընկերութիւն մը կազմեր է. որոնց գործն է դըսրոցին մէջ լռութիւն պահել տալ: Ինթերցանութեան ընկերութիւն մը նաեւ կազմեր է. որպէս զի աշակերտաց ընթերցանութեանը հոգ տանին: Անոնցմէ գործակալ աղբաւ տատէր անուան ընկերութիւն մը կազմեր է, որք ուսման ընթացքը ընկունելով դպրոցէն ելլող աղբաւ տղայոց հոգ պիտի տանին: Անք կանոնաւոր ժողովներ ունին գորգիրով, ատենապետով և գանձապետով հանդերձ և օրինաւոր նիստեր ունին. ուր աշակերտներէն մէկը ծառ մը կը կարգայ և ատենաբանութիւն կ'ընէ, և կատարեալ մարդոց պէս դատաստան կը տեսնեն. և իրենց ընկերութեան վերաբերեալ անօրէնութիւններ կ'ընեն. կը խորհին, կը դատեն . . . երանի թէ բոլոր կառավարիչները աս ընթացքով դպրոցները կառավարեն. անասներ Ազգին մէջ ատենաբաններ ու դատաստանապետներ պիտի լեցունին . . . :

Այ, երկար ըրիր ա, մենք արդէն եղածներուն խօսք չենք կրնար կոր օգտեցունել. ատունք ալ Լեւրոսէսէն Եէթի վարձանք պիտի ըլլան մեր գլխուն: Անք ատենը որ ասանկ բաներ չկար, և մենք որ կարդալ չենք սորվեր, ինչ ենք եղեր. չէ որ մեր առջեւը հաղորաւորները մեր մէկ խօսքէն կը դողային. ու ծակէ ծակ կը մտնէին. անի կիտի ժամանակ անի, ուր է, ինչքը չէինք ընենք, Ազգին խելքն ու քսակը մեր ձեռքին մէջն էր, բայց աս դարուս . . . աս աշակերտաց հայրերը ինչպէս կը թողուն որ իրենք ժողովական չեղած, իրենց տղաքը ժողովական ըլլան, հիմակունքն փաստաբանութիւն սորվին, և այլն:

Մինքք ընդհակառակն իրենց երախտագիւտութիւնը յայտնելու համար զկառավարիչը առաւել վարձատրելու ալ միտք ունին :

Ինչով :

Ոսկիով, որպէս զի առաւել քաջալերուի տղաքը յառաջ տանելու ի յօգուտ Ազգին :

Ուրեմն չքո՞ւ :

Ուրեմնը մուրեմնը ըմբացած է, հիմայ Ազգին ուղածը այս է, կըսեն, չեթէ միայն տըղայոց ուսում տան է որ Ազգը պիտի յառաջացունէ, այլ միանգամայն բարուոր դատարարական թիւեր, որ կը ցաւիմ ըսել, դեռ մեր ամեն դպրոցներուն մէջ մտած չէ :

Ահա հետեւեալն ալ նոյն բանիբուն կառավարիչին ծառն է, որ ժողովրդի մը մէջ իր աշակերտներուն քաջալերութիւն տալու համար խօսած է. ինչպէս որ ուրիշ զանազան առեւն ալ կը խօսի :

Սիրելիք իմ,

Ի՞նչ ուրախութիւն կ'զգամ այսօր՝ տեսնելով զՁեզ կատարեալ մարդկութեան առարկեղծ եղած, ուր հրաւիրեր է զՁեզ Ձեր եռանդուն սիրտը որ միջոց ունենաք ազգութեան օգտին համար Ձեր գաղափարները ներկայացնելու : Այս առեւանք՝ որ այս օրս բացուեր է : Ձեր խորհրդոց ունենդիր ըլլալու համար, ի՞նչ բարեբաղդութիւն է որ պատահութիւն է ունեցեր, կը զարմանայ նա և կը զարմանան ամէնքն ալ որ Ձեր նման նորապիթիմ զաւակները կերպարանափոխուած իբրեւ գերաստիճան անդամք — ազգական քայլէն զըսելով մարդկութիւնը գուշակած անոր վեհանձնական մասերը քննելու պատրաստուեր էք : — Այս ուրախ եմ որ Ձեր արթնութեամբը կ'արթննայ ազգն ալ, երբ կ'ըսէ որ դուք կատարելութեան արգիւնքը խորհելով մարդկային ընկերութեան մէջ փառք յաճախելու տեղի էք ունեցեր : Սիրելիք, ամենայն բոյն և ծառ եղանակ կամ ժամանակ մը ունի ծաղիկ կամ պտուղ տալու, մարդուս բանական մտաց ծառն ալ եղանակ և ժամանակ ունի իր մտաց պտուղը տալու : Պատանեկութեան և երիտասարդութեան հասակները այն եղանակներն են մարդկային հասակներու մէջ, որ իրենց կատարելութեանցը վրայ կ'սրեն մարդկանց ուշադրութիւնը, որպէս զի ուրախութեամբ սրտի տեսնեն անոնց բանաւոր մտաց շահեկան պտուղները : Կան մարդիկ, որոնք իրենց ամբողջութեամբ հաւատարմութիւնն իրենց երկրորդ մականունն պէն ստացեր ժառանգեր են, հապա դուք՝ — որ Ձեր տղայութեան քայլերուն մէջ ձեռնամուխ էք եղեր այնպիսի գործի մը որուն պտուղը մեր ազգի թշուառ

զաւակները պիտի ճաշակեն : ու չի պիտի ունենաք այն հաւատարմութիւնը ինչպէս վերը յիշեցի, կարծեմ կրկնապատիկը կը վաստակէք երբ Ձեր բարի սկզբմանց յարառեւութիւնը տեսնելով ազգին ուշադրութիւնը գրաւէ : Քանզի բնական է՝ մարդս իր ազգովը կը փառաւորուի. և եթէ այդչափովս չըճանչնաք ազգութեան ինչ ըլլալը՝ այժմ փիլիսոփայական փաստերու հետեւելով՝ համառօտ օրինակ մը բերելու չեմ ձանձրանար : Տղայ մը ի զբոսանա կամ պատահմամբ եթէ դաշտ մը ելած ըլլայ, և հոն ալ և ալ ազգերու աղայոց մեծ խումբեր տեսնայ, կ'յանդգնի՞ արդեօք անոնց մէջ մոնալու կամ անոնց հետ ալ ընկերանալու, կարծեմ ոչ. հապա կամ ուրիշ-կողմ մը կ'անցնի կ'երթայ և կամ մեծ կարօտութեամբ մը իւր ազգակիցները փնտռելու կը պարապի : Այսպէս ալ հասակաւոր անձինք՝ երբ բազմը իրենց թշնամանայ, կարծեմ ցաւակից մը կամ իրենց ցաւին մասնակից մը գտնելու համար իրենց ազգին կը դիմեն : — Ուրեմն ազգութիւնը ամենահարկաւոր նիւթ մ'է սիրելու համար. և Ինչ որ ի մանկութենէ Բոսուածային շնորհով վառուած՝ Ազգի աղքատները կ'երեւակայէք այն վատ, թշուառ ու տպերախտ վիճակը՝ որ մարդուս մարմինը զանազան փորձութեանց կ'մերձեցնէ — կը յանդգնի՞ արդեօք Ձեր բաղդին մէջը մոնալ : — ոչ երբէք. բանզի Ազգը՝ ձեր եռանդոտ սիրտը ի մտի ունենալով ձեր վիճակը կ'ապահովընէ, և այն հոգին՝ որ ազգութիւնն է՝ ամէն գժուարութեանց առաջը կ'առնու : Սեր Ազգը՝ չէր կորսնցներ իւր կենդանի հոգին, կամ չէր մերժեր իւր հրեշտակը, եթէ ունենար ողբերգական վտեմ աճ մը, ինչպէս Միքիլեայ իւր բնական հոն ճարով Բապիայ արիւնը տաքցուց : Սիրելիք իմ, ամեն հարկաւոր բան մարդուս հոգւոյն վառ զգացմունքէն կը ծնանի, և ձեր նման տղայք՝ որ ազգասիրտան նոր հիմ մը կայնեցնելու պատրաստուեր էք, անմահութեանը կը վայելէք, որպէս Ձեր կենաց յարառեւութեանը մէջ. նա ևս Ձեր հոգին՝ վտեմ ու մեծ փառք երկնայինը կը տիրապետէ, հապա այս ընթացքը՝ իբրեւ նոր օղբերգութիւն մը տիեզերքիս ամէն կողմը կը տարածուի և ամէն մէկ անհատի սրտի մէջ զգացմունքներ տաղծելու պատահութիւն կ'ունենայ :

Երեսպէս ընկերութեան կառավարիչ
Խորենի Գալոբ Սահակ
Գորգեւեան Աղաւնի :

Հետեւեալը Մարգարէականի մը ձեռք
մեզի զրկուած է հրատարակելու խնդրանքը :

Մեծարգոյ Խմբագիր

Լիցիանուպոլսէն եկած նամակները՝
Սահմանադրութեան արտօնութեանը նկատ
մամբ հոն տեղի Մարգարէաց ըրած հանգէտը
սա հետեւեալ կերպով կը պատմեն, զորս հը
րատարակել կը խնդրուի :

Վեհափառ Բնիակալին Հնորհիւ Մարգարէ
Սահմանադրութեան ընդր առնելուն պէս՝
մեկէն անոնք զորոշուց պիտէ թիւեր պատրաստ
տեցինք, որոնք Մեծ հինգշաբթի օրու ընէ
ծախուիլ սկսելով մինչև զատիկին առաջին օրը
Եօթանասունէն աւելի ծախուեցաւ : Արդիւ
2 երեքշաբթի օրը Մերիճ գետոյն եղերքը
Սէյի-ի-Է կոչուած օդաւէտ և զուարթա
բար դաշտը յատկացած ըլլալով հանգէտի հա
մար, ժամը 3ի ատեն Մարգարէի նուագածու
ներու և երաժշտաց խումբը հանդիսականա
ցըս առջին Սահմանադրութեան երգերը
նուագելով, նմանագէտ երաժշտութեան դա
սառու Մարգարէի տիրացու Յարութիւն վար
ժապետը 20 ձայնաւոր աշակերտներ հետը
առած Մարգարէի ուրախարար երգերը երգե
լով նոյն յատկացեալ տեղը հաւաքուեցանք :
Երբ Մարգարէի քաղցրանուագ երգերով օգը
կը թնոտուենէին աղայք, բոլոր հանդիսա
կանաց բազմութիւնը միաբերան կեցցէ՝ Մար
գարէ Սահմանադրութիւն աղաղակներով արծա
գանք կուտային, նոյն ատեն օգին գեղեց
կութիւնը, գետոյն կարկաշանքը և գաշտին
կանաչութիւնը տանապատիկ առաւել Սահ
մանադրական հանդիսականաց սրտերուն ու
րախութիւնը կաւեցունէին : Վերջապէս
ժամը հինկի ատեն կերակուրը պատրաստ ըլ
լալով 85 անձ սեղանի բոլորովը շարուած,
և երկու դրօշը մէմէկ քահանայ նստած
« կեցցենքու և շնորհակալութեան », աղա
ղակներով կերանք ու խմեցինք, և յետ կե
րակրոյն Սահմանադրութեան Մարգարէի աղա
Քեան սորի վրայ ելելով ազգու և համառօտ
ատենաբանութիւն մը ըրաւ : Բիւ մը ետքը
Մարգարէ Մեծարգոյ Թորոս աղայ Յովհան
նէսեանը և Գեորգ աղա Մեխակոֆը մէյ մէկ
վեմ՝ ճառեր կարդացին, և աս ճառերը
կարգացուած ատեն երբեմն երբեմն ողայոց
նուագոյ և հանդիսականաց « կեցցէ » ա
ղաղակները Մերիճ գետոյն արծաղանքներովը
կրնէրգաշնակաւ օրուէր Հոսի յետոյ ուսում
նական և Մարգարէ Տ. Մարտի քահանան
ալ ճառ մը խօսելէն վերջը, մեր վեհափառ

Թագաւորին երջանիկ կենացը համար աղօթք
ներ և գահաւթիւններ մատուցուեցան, ամէն
շրթաւնքներէն, և յետ այնորիկ դինկներ
խմուեցան կրկին և կրկին Սահմանադրու
թեան համար քրտինք թափող Մարգարէաց
և Սահմանադրութեան արգի գործադիր ան
ձանց կենացը համար :

Մէկ քանի ժամէն վերջը բոլոր հանդիսա
կանաց թիւը 180 եղաւ, և ամէնքն ալ հա
ցերնին ուտելէն վերջը երբ գեղեցիկ մար
գարէականի մը թիւ թիւի տուած ուրախու
թեամբ կը պարտէինք, լեցինք որ տեղւոյս
առաջնորդ Վնեսապատիւ Արիստակէս Մար
գարէ Սարգսի Հայրենիս մեր ուրախու
թեան մասնակից ըլլալու կուգայ : Նորին
Սարգսի Սարգսի թիւնը դիմաւորելու համար ամէ
նա մեկէն մինչև Գարիալի կոչուած տեղը ի
ջանք, և այն տեղէն Նորին Սարգսի Սարգսի
թիւերուն տակը մանկելով մէկ քանի հօգի,
աղայն ալ Մարգարէի երգերը երգելով և նուա
գածուք ալ իրենց նուագարանները զարնե
լով վերադարձանք մինչև մեր ուրախութեան
կայանք :

Նորին Սարգսի Սարգսի կերակուր ուտե
լէն և աղապատիական խօսքեր ընելէն վերջը՝
Վեհափառ Կայսեր կենաց երկարութեան
համար ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրաւ,
որուն արծաղանք տուաւ բազմութեան ձայ
նը « կեցցէ մեր Վեհափառ Թագաւորը »
աղաղակներով, և յետ այնորիկ մասնաւորա
պէս Մարգարէի համար բարեմաղթութիւն մը
ըրաւ և Կենաց փայտով օրհնեց : Եւ գարձ
եալ երգերով ու նուագարաններով բոլոր
բազմութիւնը մէկէն զանի դիմաւորած տե
ղերնիս տարինք :

Ի վերջոյ իրիկուան դէմ 3 քահանայ բաժ
նուելու ատեն մեզմէ, աղապատի Տ. Մե
րտի քահանան՝ Յովհաննէս Մեխակոֆին սի
րոյ վրայ դրած մէկ քանի կտորները Տաճիկ
րէն լեզուաւ բարձրաձայն կարգալէն վերջը՝
Մարգարէի և Սահմանադրութեան համար ա
ղօթք մը ըսելով ժամը 9 1/2ի ատեն բաժնուե
ցան, նոյնպէս ալ բոլոր բազմութիւնը ու
րախութեամբ և սիրով քաղաք վերադարձան :

Եւ այց ամենէն աւելի ուրախութեան ար
ժանի կէտը սա է, որ Լիցիանուպոլսոյ հա
մար ասանկ ժողով մը եղական բան մը կը
համարուի, քանզի առանց վնաս իւրաքան
չիւր որ իրարու հետ սէր և խաղաղութիւն
ունեցան :

Եւ յուսանք որ Պօլսոյ Սահմանադրութեան

Հայերը առ օրինակին հետեւելու չեն դառնալիր . . . :

Նաև իրենց երբեք վերաբերութիւն չունեցող կէտի մը մէջ խալիքին նետող և բռնաբարող Պօլսոյ մեր քահանաները . . . : առ յօգուածը կարգադրու պիտի բարեհաճին, և ըստ այնմ իրենք ալ շարժելու կամք պիտի ընեն . . . : Թող աղէկ խորհին . . . :

ԵՆԻ-ԳԱՐՈՒ ԵՒ 40.000 ՂՐՈՒՇ

Մայիս 5 կիրակի օր Լէնինգրադի (Թաղական խորհրդոյ ըրած ազգարարութեան համեմատ) յիշուին չափ Թաղեցիք գիշերը ժամը 3ին գարոց հաւաքուեցան, և մինչև ժամը 5 հետեւեալ տեսարանը տեղի ունեցաւ հանձնարարական խորհրդոյ Սեփարդոյ տունապետ Մկրտիչ աղան իմացուց ժողովականոց թէ աղետական անձ մը փախաբերով որ Լէնինգրադի աղիւսնց գարոցին օժանդակութիւն մը ընէ 40.000 զուրուշ կը խոստանայ տալ թէ որ խօսք արուի իրեն որ մեռնելէն ետքը զինքը նոյն Թաղին Լիկեղեցւոյն մէջ թաղեն : Ետեւորեալ այս առաջարկութիւնը ներկա յայտնէին ետքը խնդրեց որ ժողովականք իրենց կամքը յայտնեն : Վարկեան մը լուծութիւն տրեց որահին մէջ, և ետքը ժողովականներէն մէկը խօսելու արտօնութիւն ստուցողով հարցուց թէ, միթէ Թաղական խորհուրդը նոյն օրուան այս առաջարկութեան նկատմամբ հաւաքած հաւանութեան ստորագրութիւնները պիտի վաւերական սեղծ թէ որ նոյն ժաման հաւաքեալ ժողովականք բացասական պատասխան մը տան, յիշեալ առաջարկութեան դէմ, Ետեւորեալ պատասխանեց թէ հաւաքեալ ժողովականք ձայնից առաւելութեամբ ինչ որոշում որ ընեն, նոյնք ընդունելի պիտի լինի, և յիշուի այս պատասխանս բաւական օրինաւոր էր և վայելուց : սակայն երբ խնդրուեցաւ իրմէն որ արձանագրութիւն իր ըսածը, բացէ ի բաց մերժեց պատասխանելով թէ, ժողովականք հոս հրաւիրեալ են միայն իրենց կամքը յայտնելու, և ոչ թէ Թաղական խորհրդոյ արդէն ըրածին և ընելիքին վրայ խօսելու, և թէ ոչ որ իւր կամքը յայտնելէն ի դատ ուրիշ բան մը խօսելու իրաւունքն ունին : Ետեւորեալին այս խօսքին վրայ հանդիսականք շփոթեցան, և ձայներն սկսան բարձրանալ, անանկ որ կարծես թէ ամէն մարդ գործնականապէս ուզե-

ցին յայտնել թէ իրենք Թաղեցիք ընտրով իրաւունք և արտօնութիւն ունին առաջարկութեան նկատմամբ կամքերնին յայտնելէն յառաջ կարծիքնին յայտնելու, և շիտակը յաջողեցան ալ : վառն զի ի դուր տեղը լուծութեան զանգակը կը զարնէր Ետեւորեալ, ի դուր տեղը ամէն ջանք ի գործ կը դնէր զանոնք լուեցնելու, և օրինաւորութեան հնազանդեցնելու : մինչև որ ամէն մարդ ուղածն ըսաւ ու լուծութիւնը տրեց : և Ետեւորեալ ուրիշի մը արտօնութիւն շնորհեց խօսելու, որն որ ելաւ և յայտնեց թէ Թաղական խորհուրդը 60 էն աւելի անձներէն հաւանութեան ստորագրութիւն առած է, փոխանակ առաջ Թաղական ընդհանուր ժողով կազմելու և անոր որոշումը կամ կամքը առնելու, և թէ անանկով ինքն արդէն օրինաւորութեան սահմանէն դուրս ելած էր, մեծ իրաւունք տալով Թաղեցւոց որ նորայալ Թաղական խորհրդոյ ըրածին համապատասխանող ընթացք մը ընեն : Թաղական խորհուրդը ամենեւին չէր խորհէր թէ իւր այսպիսի մէկ ընթացքը իրաւացի զայրոյթ մը կրնար յարուցանել Թաղեցւոց օրտին մէջ : նա՝ չէր մտածէր ամենեւին որ 63 հաւանութեան ստորագրութիւն առանց ժողով կազմելու ձեռք անցնելով 50 Թաղեցւոց կամքը հարցնել, զանոնք ծաղրել ալ կրնար համարուիլ : նա չէր մտածէր ամենեւին թէ ինքը Սահմանադրապէս վարդաւաճ ըլլալու համար, անհատական ստորագրութիւն հաւաքելէն առաջ կը պարտաւորէր Թաղական ընդհանուր ժողով մը կազմել և անոնց կամքը ոտանալ : նա չէր խորհէր ամենեւին որ ձեռնարկութիւն մը որ քսն ալ օգտակար և առաքինական ըլլայ՝ տալուին առանց Սահմանադրական ընթացքի հաճելի չէ, չիկրնար և չիպարտիր ըլլալ հանաքութեան, և մեղ թէ և սիրելի է հաւատալ թէ Թաղական խորհուրդը կատարելապէս առաքինութեան ոգւով իգական սեռին կըրթութեան ցանկալով և բարոյապէս կատարեալ անմեղութեամբ այս ընթացքը բռնէր էր, սակայն ցաւալի է որ նա Սահմանադրապէս վարդաւաճ չըլլալով՝ մեծ իրաւունք կուտար մեղ իրեն չըլտահանալու և խնդրելու իրմէն որ մեկնութիւն մը տայ իւր այս ընթացքին մեր կամքը ընդունելէն առաջ :

Բոլոր ատենք մի առ մի յայտնուեցաւ ժողովականաց և մեծաքայն մօտը համամիտ և համակամ դառնուեցաւ, սակայն Ետեւորեալ չէր գիտեր ինչ ներքին համոզմամբ կամ շարժախթով այս ըսուածները օրինաւոր չըզա-

տեց, և դարձեալ անդէպ որ մեր կամքը յայտնեմք և թէ որ (Թաղական խորհրդայ ընթացքին նկատմամբ բողոքելու տեղ մը ունիմք) Աղգային Արքուծեան գիմենք, առանց երբէք մտածելու որ Թաղեցիք իւր այս ըսածը ամենևին չեն կրնար ընդունիլ, քանի որ ինքը անոնց կարծիքը չուզէր լսուիլ, և միանգամայն ալ հաւաքողներուն թիւէն աւելի ստորագրութիւն ունէր իւր ձեռքը (չորհիւ իւր Սահմանադրութեան հակառակ բռնած ընթացքին) ուստի Բողոքականք դարձեալ չփոթեցան, դարձեալ ձայները սկստան բարձրանալ, և վերջապէս եղած Բողոք օրինաւոր չտեղադրուիլ ցրուեցան, թողլով որ Թաղական խորհուրդը թէ որ կուզէ ինք բողոքէ Աղգային Արքուծեան:

Եւ յաւիտեք որ Ատենապետը անտեղեակ էր դեռ իր պաշտօնին, և միանգամայն չէր գիտեր կամ չէր ուզէր ճանչնալ Թաղեցւոց ունեցած իրաւունքն ու կարողութիւնը՝ և ասով ինքն այնպիսի ընթացք մը բռնեց, որ ամենքնիս ալ վշտացանք:

Ես ներ ամենքը մեկդի թէ որ Թաղական խորհուրդը կը փախաքի օրինաւորութեամբ, խաղաղութեամբ և սիրով վերջանայ այս գործը, ամենէն առաջ անվաւեր հրատարակելու է իր քով գտնուած ստորագրութիւնները, և յետոյ իւր առաջարկութիւնը հրատարակելով՝ հրաւիրելու է ընդհանուր Թաղեցիք, որ իրենց կամքը յայտնեն գաղտնի քուէարկութեամբ, և ասանկով գործը լննայ:

Հոս համառօտիւ գործին եղելութիւնը պատմելէս վերջը հարկ է մեզ խնդրել Թաղական խորհրդէն որ այսպիսի ապօրինաւոր միջոցներով Թաղեցւոց վստահութիւնը չկորսնցունելով՝ օրինաւոր ընթացքով իրեն կեդրոնական Արքուծեանէն և Գործադիր Բողոքէն ընդունած հրահանգացը համեմատ ժամյառաջ Սահմանադրապէս նոր Թաղական խորհրդայ կազմութեանը և Երեսփոխանաց ընտրութեանը զբաղել որով թէ Աղգային և թէ մասնաւորապէս Թաղի խորհուրդայն անկանոն ընթացքին վերջ մը տրուի:

Մնամք ձեռք Աղգասիրութեան

1863 Մայիս 7

(Սարգսիւս-Բիւն)

Աղբ. — Մեր նախորդ թերթին թիւը փոխանակ 198 բլաշտ, որոնքմամբ և կամ 9 թիւը գրեթէ 200 468 է դեր է:

ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐԸ

Գիտենք որ ամեն ճշմարիտ Հայու սիրտ անհամբերութեամբ կ'սպասէր թէ երբ պիտի ըլլայ արդեօք ՏԱՐԵԴԱՐԸ, և կը ճմուէր ինքնին թէ արդեօք աս տարի մոռացութեան վորագուրին տակ պիտի մնայ այն երջանիկ ու յիշատակութեան արժանի օրը:

Եւ զիբեք այդ տեսակ մոռանջութեանէն ազատելու համար կը փութամք աւել տել որ Սահմանադրութեան Տարեգարծը ոչ թէ պիտի չըլլայ, այլ նախորդ տարիներէն առաւել փառաւոր պիտի ըլլայ. ուստի Հայ եզրը Թող փութայ ժամյառաջ պիլի առնել, որպէս զի Մայիս 26 Կիրակի օրը Հիւնքեար Իսկէյսի փառաւոր հանգեուն չը զըրկուի, և թէ որ Հաւատայ ըսածնուն, Մայիս քանէն անդին պիլի պիտի չկրնայ գըտնել, որուն համար յայտարարութիւններ ալ երած է ուզող կրնայ անկէ կարգաւոր սորվիլ:

ՄԱԼԱԳՕՓԻՆ ՄԵԿ ՕԳՈՒՏԸ

Ենցեալ օր Ժալֆօֆ հագած օրիօր մը Իրատիէ կամուրջէն նաւ նստելու առեն ծով ինկեր է, բայց բարեբաղդաբար հագած Ժալֆօֆը ջուրին դէմ գնելով կենսապահ առաւ ձըգական տիկի նման դանի ջուրին տակը երթալէն արգիլեր է, և հեռաւապէս գիւրութեամբ ազատուեր է: Մալֆօֆի հակառակողները ասոր ըսելիք մը չունին ա՛. . . :

ԵՒ ԵՏԻՍ

Եմեն Սահմանադրաւոր Հայք հիմակուելնէ թող 10 զշ. պատրաստեն մէյ մէկ Սահմանադրութեան գրքի տէր ըլլալու համար, որ այսօր կամ փողը ելելու վրայ է գրաշարներու աճապարական ջանիւքը:

Օրագիրնիս մամուլը գրուած առեն՝ Եալձեան Թագաւոր աղային գիշերը ուշ ատեն ազատուելուն լուրը առնելով սրտի բերկրութեամբ իմաց կուտանք Արդոյ հասարակութեան:

ՏԳԱՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԻԿԷՆՏԻՍԵԱՆ